

ēscola valenciana
activistespelvalencia.org

RE*TROBADES

Amb la col·laboració de:

**GENERALITAT
VALENCIANA**
Conselleria d'Agricultura,
Desenvolupament Rural,
Emergència Climàtica
i Transició Ecològica

**CENTRE D'EDUCACIÓ
AMBIENTAL**
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

cief

CENTRE
PER A LA INVESTIGACIÓ
I L'EXPERIMENTACIÓ
FORESTAL

Fitxes dels plançons

Llentiscle, mata

Pistacia lentiscus (nom científic)

Lentisco (cast.)

Foto: Giorgio Samorino [CC BY-NC-SA]

Descripció: és un arbust o més rarament un arbre de poc port, que pot arribar als 6-8 metres d'altura, encara que generalment no sol passar dels 2-4 metres. D'estructura molt compacta, presenta un color verd intens durant tot l'any en ser perennifoli. Les fulles són compostes, glabres i coriàcies. És una planta dioica, amb exemplars masculins i femenins. La floració és molt poc vistosa, al contrari que la fructificació, en la qual els fruits, xicotets i agrupats, van canviant de color, del verd inicial al roig i, finalment, al negre quan estan madurs. Presenta una típica aroma resinosa.

Hàbitat: habita en el sotabosc de boscos mediterranis (carrascars, suredes...), encara que pot arribar a dominar en comunitats de matollars tèrmics que apareixen per degradació de les formacions boscoses climàtiques, sempre de zones càlides o temperades. És una espècie que rebrota fàcilment i amb força després d'un incendi.

Distribució: és una espècie mediterrània bastant comuna en el territori valencià, on apareix a les comarques més costaneres i en les de muntanyes baixes i mitjanes, defugint les zones continentals en ser sensible a les baixes temperatures.

Usos: s'ha utilitzat per a la fabricació de mobiliari per la bona qualitat de la seua fusta. Alguns usos tradicionals són per a aromatitzar licors o preparar olives o altres adobats. En època clàssica es va usar com a goma de mastegar i del seu làtex s'elabora una goma aromàtica anomenada màstic, usada en medicina odontològica i per a fer vernissos. Cada vegada s'empra més com a planta ornamental en xerojardineria.

Arboç, arbocer

Arbutus unedo (nom científic)

Madroño (cast.)

Foto: casch52 [CC BY-NC-ND]

Descripció: és un arbre de poc port, que pot arribar a fer 6-7 metres d'alçada, encara que generalment no sol passar dels 3-4 metres i presenta una morfologia més arbustiva. Té una escorça vermellosa i fibrosa. Les fulles són lauroides, molt semblants a les del llorer, però amb la vora dentada, de color verd brillant i perennes. Les flors són molt característiques, blanques, en forma d'un xicotet fanal, disposades en raïms i obertes de forma invertida. El fruit és d'un color roig intens quan madura, granulós al tacte i amb nombroses llavors en l'interior (entre 50-60) que germinen amb una certa facilitat.

Hàbitat: habita en boscos i matollars de zones tèrmiques i temperades un poc humides, sovint en ombries i llocs amb una certa humitat com ara barrancs i marges de rierols.

Distribució: és una espècie mediterrània bastant comuna a la península Ibèrica, que apareix en la major part del territori valencià amb excepció de les comarques més àrides i les més fredes, encara que ho fa sempre en forma de xicotets grups o exemplars dispersos sense arribar a produir grans formacions.

Usos: els seus fruits (baies) són comestibles, i es consumeixen en fresc a la tardor o principi de l'hivern quan maduren, encara que no cal abusar-ne, ja que poden generar un poc d'embriaguesa perquè contenen una certa quantitat d'alcohol. La fusta ha tingut usos en marqueteria.

Margalló

Chamaerops humilis (nom científic)

Palmito (cast.)

Foto: Carlo Columba [CC BY-NC-SA]

Descripció: és l'única palmera autòctona que creix en el territori valencià. Presenta un tronc columnar (estípit) que pot arribar a tindre fins a 5 metres d'alçada, cobert de fibres i en moltes ocasions amb brots al seu voltant a partir del rizoma. Les fulles són palmades, plegades longitudinalment, amb un pecíol llarg i amb espines marginals molt fortes. Espècie dioica. Els fruits són baies de color marró vermellós semblants a dàtils amb una llavor en l'interior. Rebrotta molt bé després d'un incendi.

Hàbitat: habita en gran diversitat de formacions vegetals, boscos de carrasques, matollars, penyes..., però sempre amb una tendència cap a espais oberts, secs i assolellats, en zones càlides, ja que no suporta gens bé les gelades.

Distribució: és una espècie mediterrània centreoccidental. Clarament d'apetències tèrmiques, apareix ben representada per les comarques litorals càlides del territori valencià.

Usos: les fulles seques s'han usat tradicionalment per a la confecció de tota mena d'utensilis casolans (cistelles, cabassos, estores, ventalls...). Els brots tendres són comestibles.

Aladern

Rhamnus alaternus (nom científic)

Aladierno (cast.)

Foto: Mauricio Mercadante [CC BY-NC-SA]

Descripció: es tracta d'un arbust que arriba a fer 3-4 metres d'alçada, encara que en casos excepcionals assoleix 9 o 10 metres. Presenta fulles verdes brillants més clares pel revés, ovalades, coriàcies, amb el marge amb xicotetes dents espinescents, generalment glabres i perennes. Té una floració abundant però les flors són menudes i de color verdós groguenc i passen bastant desapercbudes. El fruit és una drupa més o menys globosa aproximadament de mig centímetre, primer verda, després roja i negra quan acaba de madurar. Presenta diverses subespècies.

Hàbitat: habita en boscos i matollars mediterranis escleròfils, en ambients molt diversos des de secs a subhumits.

Distribució: és una espècie autòctona habitual per totes les comarques valencianes, que tan sols no apareix en el nostre territori en l'extrem sud alacantí més àrid.

Usos: en medicina popular la seua escorça s'ha usat com a purgant, laxant, astringent i per a baixar la tensió sanguínia. S'utilitza en xerojardineria.

Aladern de fulla estreta

Phyllirea angustifolia (nom científic)

Labiérnago, olivilla (cast.)

Foto: Domingo Pérez [CC BY-NC-SA]

Descripció: es tracta d'un arbust que pot arribar a fer 4 metres d'alçada, amb branques llargues i flexibles. Presenta fulles verdes més clares pel revés, linears o lleugerament lanceolades, una mica coriàcies, glabres i perennes. Les flors s'agrupen en raïms i són molt menudes i verdoses. El fruit és una drupa més o menys globosa aproximadament de mig centímetre amb un xicotet bec terminal, primer verda i negra blavosa quan acaba de madurar. Pertany a la família de les oleàcies, per la qual cosa el seu aspecte recorda en certa manera el d'una olivera.

Hàbitat: habita en boscos i matollars mediterranis escleròfils, en ambients molt diversos des de secs a humits, preferentment en espais de clima càlid i hivern suau. Apareix generalment en zones de carrascar o d'ullastres.

Distribució: és una espècie autòctona habitual per totes le comarques valencianes, encara que s'enraïx més cap a les comarques alacantines.

Usos: s'ha utilitzat com a planta tintorera. Es piquen els fruits fins a obtindre una pols fina que s'usava per a tatuatges i maquillatge.

#Som llavors

Crèdits

Ho edita: **Escola Valenciana i Gestiona Cultura SLU**, amb la col·laboració del **Centre d'Educació Ambiental de la Comunitat Valenciana**, depenent de la **Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica** de la **Generalitat Valenciana**

Amb la col·laboració de la **Conselleria d'Educació, Cultura i Esport** de la **Generalitat Valenciana**

Il·lustracions de les llavors: www.freepik.es

Il·lustració de la portada: **Ana Almeria i Andreu Martínez**

Fotografies subjectes a llicència Creative Commons BY-SA:
<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.ca>

